

Status
B-Geheim met termijn

Datum vergadering Gedeputeerde Staten
23 juni 2020

Eindtermijn
23 juni 2020

Onderwerp

Brief Gedeputeerde Staten aan het kabinet over de financiële situatie van gemeenten

Advies

1. Vast te stellen de brief aan het kabinet, waarin aandacht wordt gevraagd voor de financiële situatie van gemeenten.
2. Vast te stellen de brief aan Provinciale Staten over de brief aan het kabinet over de financiële situatie van gemeenten.
3. Vast te stellen de publiekssamenvatting over de brief aan het kabinet over de financiële situatie van gemeenten.
4. Geheimhouding op te leggen op de adviespunten 1, 2 en 3 met de bijbehorende stukken, op grond van artikel 55 van de Provinciewet juncto art. 10, lid 2, letter f van de Wet openbaarheid van bestuur, en deze geheimhouding op te heffen op het moment van verzending van de brief over de financiële situatie van gemeenten aan het kabinet.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

- In afstemming met dhr. Smit de brieven aan PS en het kabinet aan te passen naar aanleiding van de brief van de minister van BZK aan de Tweede Kamer d.d. 22-6-2020;
- In de brief aan het kabinet subtiel aan te geven dat de provincie niet de financiële ruimte heeft om de gemeenten te ondersteunen.

Bijlagen

1. GS-brief aan het kabinet over de financiële situatie van gemeenten d.d. 23-06-2020
2. GS-brief aan PS- Brief Gedeputeerde Staten aan het kabinet over de financiële situatie van gemeenten
3. Brief aan minister De Jonge inzake financiële druk op gemeenten d.d. 12-11-2019
4. Brief gedeputeerde Vermeulen aan PS over financiële druk gemeenten d.d. 15-11-2019
5. Brief van 14 gemeenten Zuid-Holland-Zuid aan de VNG d.d. 14-05-2020
6. Brief van de gemeente Krimpenerwaard aan de VNG d.d. 08-06-2020
7. Brief minister van BZK aan Tweede Kamer inzake financiële positie van gemeenten d.d. 22-06-2020

1 Toelichting voor het College

Al langere tijd zijn er zorgen over de financiële positie van onze gemeenten. Er is sprake van structurele tekorten op medebewindstaken – vooral op de sociaal domein terreinen Jeugdzorg en WMO. Hierover hebben CdK en gedeputeerde Vermeulen in november al een brief geschreven aan minister De Jonge en Knops (zie bijlage) en tevens PS hierover geïnformeerd. Dit jaar komen de financiële gevolgen van de Coronacrisis er voor de gemeenten bij. De afgelopen twee jaar hebben de gemeenten met veel inspanningen een sluitende begroting ingediend. Er ontstaat nu de situatie dat zij daar dit jaar niet meer in kunnen slagen behalve als er onbedoeld en ongewenst bezuinigd wordt op gemeentelijke basisvoorzieningen.

Diverse gemeenten luiden dan nu ook de noodklok. Zie bijvoorbeeld de brieven van 14 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en Krimpenerwaard (namens 5 gemeenten in Midden-Holland) aan de VNG (zie bijlagen). Ook in Zoetermeer is een brief met vergelijkbare strekking (voor de H10 gemeenten) in de maak. Zowel de brief van Krimpenerwaard als het concept van Zoetermeer eindigen met een zinsnede waarin men aangeeft dat bij uitblijven van afdoende financiële compensatie van rijkswege, zij overwegen een niet-sluitende begroting aan de raad voor te leggen. Daarmee komt ook onze positie als toezichthouder in beeld.

De vraag is hoe GS nu en in het najaar om willen gaan met deze situatie, waarin kort samengevat een substantieel aantal gemeenten buiten hun schuld met forse tekorten wordt geconfronteerd. Tekorten die alleen nog op te vangen zijn door te bezuinigen op gemeentelijke basisvoorzieningen en –activiteiten, terwijl een deel van die voorzieningen juist nu onder druk staan of hard nodig zijn (verenigingen, schoolgebouwen, bibliotheken, zwembaden, sportvoorzieningen, onderhoud etc.).

Het voorstel is om naar aanleiding van de brieven van onze gemeenten, een krachtig ondersteunend signaal af te geven richting kabinet, zowel vanuit onze rol als hoeder van het decentraal bestuur op ons grondgebied als vanuit onze positie als toezichthouder. Onze gemeenten zullen dit ook zeer waarderen. De voorgestelde brief van GS aan het kabinet bevat de volgende elementen:

1. Wij staan als provincie Zuid-Holland vierkant achter onze gemeenten en de door hen geschreven brieven.
2. Onder verwijzing naar een eerdere brief van GS (waar nooit op is geantwoord), en de brieven van onze gemeenten:

De Rijksoverheid dient tijdig en afdoende financiële compensatiemaatregelen te nemen om gemeenten soelaas te bieden in de huidige omstandigheden en te vermijden dat gemeenten (nog verder) moeten bezuinigen op lokale basisvoorzieningen.

3. Indien zich bij uitblijven van onder 2. genoemde maatregelen een situatie voordoet waarin Zuid-Hollandse gemeenten buiten hun schuld met begrotingstekorten wordt geconfronteerd, kan de provincie Zuid-Holland de financiële toezichtrol niet zinvol invullen. Het verscherpt (“preventief”) toezicht zou dan tot onbedoelde en ongewenste effecten kunnen leiden. Niet alleen genoemde gevolgen voor lokale basisvoorzieningen, ook het algemeen overheids- en provinciaal belang is in het geding. Van gemeenten kan immers nauwelijks nog een bijdrage worden verwacht aan belangrijke transitie-opgaven

als energie-transitie, klimaatadaptatie en circulaire economie.

4. Als GS van Zuid-Holland gaan we op zoek naar opties om ons financieel toezicht op gemeenten zo reëel en soepel mogelijk te maken. Dit doen we in afstemming met collega-provincies en het ministerie van BZK.

Op 2 juli vindt in de Tweede Kamer een AO plaats over de financiële positie van gemeenten. Om de brief onderdeel te laten zijn van de voorbereiding door Kamerleden moet deze nu verstuurd worden. Dit is belangrijk om het signaal, naast actualiteit, ook zoveel mogelijk impact te laten hebben.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: n.v.t. (geen kosten anders dan inzet arbeidscapaciteit)
Programma	: Programma 1 - Samen werken aan Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

Geheimhouding wordt opgelegd op de adviespunten 1, 2 en 3 met de bijbehorende stukken, op grond van artikel 55 van de Provinciewet.

Op moment van vaststelling is het kabinet nog niet op de hoogte van de brief die aan hen verstuurd zal worden. Het is van belang dat de geadresseerde, in dit geval het kabinet, als eerste kennis kan nemen van de brief voordat deze openbaar wordt voor eenieder.

Deze werkwijze is overeenkomstig het zogenaamde primeurrecht zoals dat in artikel 10, lid 2, letter f van de Wob wordt beschermd. De geheimhouding wordt daarom opgeheven op het moment van verzending van de brief over de financiële situatie van gemeenten aan het kabinet.

2 Voorafgaande besluitvorming

Naast de brieven aan de ministers en PS vorig jaar november, zal het onderwerp gemeentefinanciën ook een prominente plek in het programma Beter Bestuur krijgen. Dit is nu nog in concept maar zal na de zomer voor besluitvorming in GS geagendeerd worden. Het programma Beter Bestuur beschrijft wat wij onder goed openbaar bestuur in Zuid-Holland verstaan en langs welke actielijnen wij werken aan een nog beter openbaar bestuur. Een van de actiepunten is het steunen van gemeenten als blijkt dat de financiële kaders van het Rijk onvoldoende blijken in relatie tot de opgaven. Deze brief aan het kabinet is daar een concrete invulling van.

3 Proces

Een afschrift van deze brief wordt gestuurd aan:

- De Tweede Kamer der Staten-Generaal
- De 52 gemeentebesturen van Zuid-Holland
- De Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten
- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Het Interprovinciaal Overleg
- De Unie van Waterschappen
- Provinciale Staten van Zuid-Holland

De brief zal ambtelijk en bestuurlijk door de portefeuillehouder afgestemd/gedeeld worden met in

elk geval de VZHG en IPO.

Aanvullend op het versturen van de brief in afschrift aan de Tweede Kamer wordt geadviseerd dat GS-leden ook fracties in de Tweede Kamer informeren over de brief en het signaal wat daarin staat.

De brief aan het kabinet staat nu geagendeerd worden in verband met AO op 2 juli. Op 30 juni a.s. staat een bredere bespreking van de gemeentefinanciën in relatie tot het toezicht geagendeerd op de GS-vergadering. Tijdens deze bespreking van 30 juni zal dieper op de problematiek, en de relatie met onze rol als toezichthouder worden ingegaan.

4 Participatie

Niet van toepassing.

5 Communicatiestrategie

Aan de brief zal de nodige bekendheid gegeven worden door onder andere deze te delen met Binnenlands Bestuur, al dan niet met een interview met portefeuillehouder.